

Libris.RO

Respect pentru oameni și cărți

BIBLIOTECA
PENTRU
TOȚI

Campania de Promovare a Culturii
este susținută și realizată în cooperare cu
Ministerul Culturii și Patrimoniului Național.

Colecția „Biblioteca pentru toți” merge mai departe. După ce, mai bine de trei ani, „Biblioteca pentru toți” a făcut recurs la România și la valorile literaturii române, pledează, începând de astăzi, pentru literatura străină, într-o serie cu totul excepțională. Ne propunem ca, săptămână de săptămână, să vă oferim cărțile celei mai prestigioase colecții din lume, colecția „Nobel”. Marii scriitori care au obținut, din 1901, Premiul Nobel pentru Literatură și cele mai importante cărți ale lor vor face parte acum din „Biblioteca pentru toți”. În fond, recursul nostru nu se schimbă, rămâne același recurs la valoare, la marile opere ale literaturii universale.

Marius Tucă
Jurnalul Național

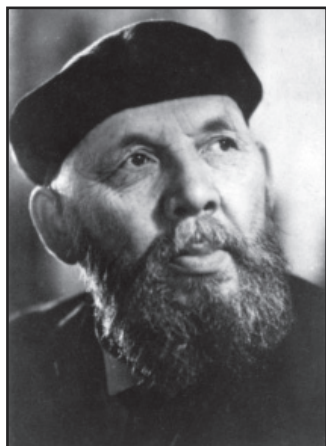
Silja

sau

O soartă zbuciumată

Motivația Juriului Nobel, 1939:

„Pentru înțelegerea profundă a țărânimii din patria sa și pentru arta desăvârșită cu care i-a zugrăvit modul de viață și relația cu Natura.“

Frans Eemil Sillanpää
(1888–1964)

Silja

sau

O soartă zbuciumată

Traducere din limba franceză
de Constantin Țoiu

© F. E. Sillanpää's heirs

First published in 1931 by Otava Publishing Company Ltd.

with the Finnish title *Nuorena nukkunut*.

Published in the Romanian language by arrangement with

Otava Group Agency, Helsinki

© Editura ART, 2012, pentru prezenta ediție

Credit foto: © Otava

Cronologie și prefață de Bianca Burța-Cernat

JURNALUL NATIONAL

Date despre colecția BIBLIOTECA PENTRU TOȚI:

Director: Marius Tucă

Director general: Dan Matiescu

Coordonator colecție: Ana-Maria Vulpescu

www.jurnalul.ro;

www.bibliotecapentrutoti.ro

GRUPUL EDITORIAL ART

Comenzi – Cartea prin poștă

C.P. 22, O.P. 84, cod 062650, sector 6, București

Comenzi – online

www.editura-art.ro

Redactori: Raluca Dincă, Georgiana Paraschiv

Tehnoredactor: Angela Ardeleanu

Tipărit la Radin Print, prin reprezentantul pentru România

4 Colours Advertising, www.4colours.ro

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

SILLANPÄÄ, FRANS EEMIL

Silja sau O soartă zbuciumată / Frans Eemil Sillanpää ;
trad. de Constantin Țoiu. - București : Art, 2012

ISBN 978-973-124-752-6

I. Țoiu, Constantin (trad.)

821.511.111-31=135.1

Cronologie

1892 – Frans Eemil Sillanpää se naște la Ylä-Satakunta, Hämeenkyrö, într-un sat din sud-vestul Finlandei (care la acea vreme făcea parte din Imperiul Rus). Este mezinul familiei unui modest fermier, Frans Henrik Henriksson Koskinen – venit aici de undeva din regiunea Kumo și căsătorit cu o femeie din partea locului, slujnică la o fermă, Loviisa Vilhelmiina Iisaksdotter Mäkelä. În ceea ce privește numele viitorului scriitor, Sillanpää, acesta nu este altceva decât numele gospodăriei părintești (însemnând, în traducere, „de la capul podului“). Frații lui Frans Eemil nu ating vârsta adolescenței, răpuși de o epidemie care a făcut ravagii în Finlanda în anii crizei economice. Rămas unicul copil al familiei, ocrotit, sprijinit chiar să meargă la școală, Sillanpää are o copilărie liniștită, relativa lipsă de griji încurajându-i predispozițiile contemplative. „Dintr-un târg modest, în care oamenii miros a tutun, a pământ și a rachiou, se ridică, modest și tăcut, un scriitor – și acela este mai convingător decât toată artileria argumentelor pentru existența unei Finlande, în lume, liberă, independentă“ – va scrie mai târziu, cu admirație și empatie, într-un (alt) colț îndepărtat al Europei, Romulus Dianu, în anul în care lui Sillanpää i se va decerna Premiul Nobel (*Curentul* – *Magazin*, nr. 33/1939, p. 10).

1900 – Frans Eemil învață mai întâi la o școală itinerantă – instituție caracteristică pentru satele încă sărace ale

Finlandei de la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului XX. Pentru că băiatul e inteligent și avid de cunoaștere, familia strânge, cu mari eforturi, bani pentru a-l trimite pe Frans Eemil la liceul din Tampere. Henrik Liljeroos, proprietarul unei mici fabrici din regiune, îl sprijină la rându-i, impresionat și de inteligența copilului, dar și de situația financiară din ce în ce mai precară a familiei acestuia.

1908 – Tânărul Sillanpää absolvă liceul și se înscrie la Universitatea Imperială din Helsinki, unde, după o scurtă perioadă de ezitare în privința opțiunii pentru Medicină, decide să se ocupe de Științele Naturii. Beneficiază o vreme de sprijinul material al binefăcătorului său, Henrik Liljeroos. Ulterior însă, trăiește din împrumuturi și, acumulând probabil prea multe datorii, va părăsi Universitatea și se va întoarce acasă.

Studiază cu entuziasm, dar nesistematic, ghidat în primul rând de fascinația pe care o resimțise încă din copilărie în fața concretului vieții, în fața diversității formelor și a fenomenelor existenței de zi cu zi. Frecventează acum teoriile unor Ernst Haeckel și Wilhelm Ostwald și îl citește pe Bergson. Interesul pentru natură îl conduce spre studierea biologiei și a chimiei, tânărul Sillanpää manifestând o specială predilecție pentru cercetarea empirică, pentru experimentul de laborator – căruia, în perioada studenției, îi dedică mult timp. Pe de altă parte, curiozitatea față de natura umană îl va împinge, încet-încet, spre literatură.

La Helsinki, Sillanpää duce o viață boemă, frecventează cercuri artistice și împărtășește, o vreme, principiile socialiste ale Partidului Tinerilor Finlandezi (înființat în 1894). Interesul său pentru artă sporește sub influența compozitorului Jean Sibelius și a familiei pictorului Järnefelt, prestigioasă în cercurile literare ale capitalei. Începe să scrie și, încă din anii studenției, îi apar povestiri în

Respect câteva publicații. Este influențat de simbolistul Maeterlinck, din care va și traduce mai târziu în finlandeză un volum, *Le Trésor des Humbles*, și de scrierile norvegianului Knut Hamsun. Adept entuziast al curentului național manifestat la vremea respectivă în cultura finlandeză, Sillanpää se situează totuși în afara oricăror excese naționaliste, antisuedeze. Vorbește suedeza și îl admiră fără rezerve pe Strindberg. În opțiunile civice și politice, Sillanpää este încă din tinerețe, și va rămâne astfel, un spirit moderat, echilibrat, liberal în sensul cel mai generos al cuvântului.

1913 – Hotărăște să se întoarcă definitiv acasă, fără a-și fi încheiat studiile, și să devină fermier. Motivația acestui gest nu este într-un totuși limpede, căci – s-a presupus –, dincolo de datoriile acumulate și de absența unei surse de venit sigure, va mai fi fost ceva care să-l determine pe Sillanpää să revină în satul natal (unde își găsește părinții și mai săraci decât atunci când plecase la studii): anume o „criză interioară”, complicată de o mistică a revenirii la matcă, probabil și sub influența unui grup de prieteni artiști (între aceștia, compozitorul Jean Sibelius și pictorul Eero Järnefelt) care se stabilesc, la rândul lor, la țară, în virtutea unui „program” urmat cu o romantică exaltare.

1914 – Călătorește în Suedia și Danemarca.

Retras la Hämeenkyrö, scrie povestiri pe care – poate și din nevoia de a-și câștiga existența – le trimite redacțiilor unor ziare din Helsinki sau din Porvoo, semnând uneori cu pseudonim. O mică faimă se naște, deja, în jurul tânărului prozator. Sillanpää începe să primească scrisori de la cititori, iar o importantă editură finlandeză (SanomaWSOY-Werner Söderström Osakeyhtiö) îi propune publicarea unui volum de povestiri și îi oferă în avans un onorariu care să-i permită să scrie în liniște.

Respect p... La o banală serată dansantă organizată în sat, scriitorul o cunoaște pe Sigrid Maria, o fată de șaptesprezece ani (servitoare, deși fică de arendaș), care îi va deveni soție.

1916 – Debutază editorial cu romanul *Elämä ja aurinko* (*Viață și soare*), Kirja, Helsinki, la care autorul lucrase aproape doi ani. Cartea are un considerabil succes de critică, în ciuda unor controverse pe care le provoacă în presă – în ziarul *Turun Sanomat*, criticul Mikko W. Erich acuză, de pildă, caracterul pornografic al romanului. *Viață și soare* transcrie, de fapt, fără falsă pudoare, dar cu o anume delicatețe post-romantică, indeciziile amoroase ale unui tânăr care, de-a lungul a două săptămâni estivale, oscilează între două femei – la fel de dominate de impulsul inconștient de a-și trăi, cu simțurile acutizate, tinerețea.

Se căsătorește cu Sigrid Maria, de la care va avea, pe parcursul unui sfert de secol, opt copii.

1917 – Publică, în sfârșit, volumul de proză scurtă cerut de Editura WSOY, *Ihmislapsia elämän saatossa* (*Oamenii în vâltoarea vieții*).

Spre sfârșitul anului, ca urmare a Revoluției Ruse, Finlanda se desprinde, chiar cu sprijin bolșevic, de fostul Imperiu Țarist și se proclamă republică socialistă – fapt ce declanșează un război civil destul de dur, câștigat, cu ajutorul militar al Germaniei, de opozații socialiștilor (de „Albi“). Aceste evenimente vor avea o puternică rezonanță în proza finlandeză a deceniilor următoare – la Frans Eemil Sillanpää, ca și la alți scriitori interbelici, de pildă Joel Lehtonen, Volter Kilpi sau Heikki Toppi-la.

După încheierea conflictului civil, Sillanpää se implică în activitățile unei organizații al cărei scop este ajutarea orfanilor de război. Compasiunea, atenția îndreptată către suferința și mizeria umană, atitudinea critică față de excesele politice ale acestor ani vor infuza puternic

Respectiv proza ulterioară a scriitorului – fără a-i imprima totuși o nuanță tezistă.

1919 – Apare romanul *Hurskas kurjuus* (*Sfânta mizerie*), Söderström, Porvoo, tradus în suedeză și alte cinci limbi la puțin timp de la apariție. Această primă carte semnificativă a autorului conturează un tablou realist al ororilor războiului civil din Finlanda. Simplu și percutant, narațiunea trasează – odată cu istoria decăderii unui mic fermier – liniile unui conflict moral ce scindează conștiința unui om simplu (nevoit să aleagă între a fi de partea Roșiilor și a-i sprijini pe Albi) și evidențiază totodată absurditatea oricărei judecăți maniheice: nu există buni și răi în stare pură, lasă a se înțelege scriitorul, vinovăția pare să fie stabilită adesea în mod arbitrar, dar există cu certitudine victime ale unui mod nedrept de a identifica vinovății. Și excesele învingătorilor, și cele ale învinșilor războiului sunt înfățișate în romanul lui Sillanpää cu egală distanțare critică.

Philippe Van Tieghem consideră *Sfânta mizerie* drept un roman atipic pentru Sillanpää, întrucât ar fi singurul – în întreaga creație a autorului – cu o construcție epică solidă și cu o pronunțată problematică socială. Vocația prozatorului finlandez ar fi, potrivit lui Van Tieghem, în *Dictionnaire des littératures* (ediția a doua, Paris, Presses Universitaires de France, 1984, vol. IV, pp. 3618 și urm.), aceea de „pictor inegalabil al naturii și al mișcărilor celor mai intime ale sufletului uman, care se împărtășește din cunoștințele moderne de psihologie și biologie“, „dovedind o remarcabilă siguranță în explorarea subconștientului“.

(În limba română, romanul este tradus de Radu Joil și publicat în 1957 la Editura de Stat pentru Literatură și Artă. Un prim fragment din *Sfânta mizerie* apare în paginile *României literare*, în nr. 15 din 1939 – însoțit de o amplă prezentare, nesemnată, a scriitorului de curând nobelizat.)

Respectiv în același an, autorul mai publică volumul de povestiri *Rakas isänmaan (Patria mea dragă)*, Söderström, Porvoo.

1920–1930 – Anii '20 înseamnă pentru Sillanpää o perioadă de dificultăți financiare și de criză interioară, probleme pe care încearcă să le eludeze evadând în alcool. Nepuțința de a se regăsi îl determină să se gândească la sinucidere. Editorul său, WSOY, îi asigură o pensie lunară, insuficientă însă pentru întreținerea unei familii din ce în ce mai numeroase (în 1923, lui Sillanpää i se naște al patrulea copil). Grevată de datorii, mica gospodărie întemeiată de scriitor la Hämeenkyrö trebuie vândută; iar Sillanpää se mută cu familia la Helsinki – unde se întreține, cu greutate, din scris. Cărțile pe care le publică în acest deceniu, în general culegeri de povestiri, nu au o mare anvergură. Tot acum însă, în starea de febrilitate lăuntrică a scriitorului, se pregătesc reușitele deceniului următor.

1923 – Publică două volume de proză scurtă, *Hiltu ja Ragnar (Hiltu și Ragnar)*, Söderström, Porvoo, și *Enkelten suojatit (Cei apărați de îngeri)*, Söderström, Porvoo.

1924 – Îi apar alte două cărți, *Omistani ja omilleni (Despre mine și pentru mine)*, Söderström, Porvoo, și *Maan taalta (De pe fața pământului)*, Söderström, Porvoo.

1925 – Publică un alt volum de proză scurtă, *Töllinmäki*, Söderström, Porvoo.

1928 – I se tipărește *Rippi (Confesiune)*, Söderström, Porvoo.

1929 – Nemulțumit de colaborarea cu WSOY, își schimbă editorul, încheind un contract cu Otava Publishing Company (editura rivală).

1930 – Odată cu *Kiitos hetkistä, Herra... (Îți mulțumesc pentru clipa asta, Doamne...)* Otava, Helsinki, Sillanpää revine, după mai bine de zece ani, la roman.

Respectiv **1931** – *Nuorenä nukkunut (Silja sau O soartä zbuciumată)*,

Otava, Helsinki, îi aduce succesul internațional. Tradusă în engleză (*The Maid Silja/Fallen Asleep While Young*) – și ulterior în alte șaisprezece limbi –, cartea este publicată foarte curând în Statele Unite (1933) și în Marea Britanie. Critici literari din mai multe țări vorbesc despre posibilitatea ca autorul să fie nominalizat pentru Nobel. *Silja* nu este cea mai valoroasă carte a autorului, dar este cea mai cunoscută și cea mai tradusă.

În spațiul românesc, romanul e citit încă de pe la începutul anilor '30, probabil în traducere engleză. În 1933, un anumit Paul I. Prodan scria deja – sub titlul „Un roman rustic” –, în ziarul *Viitorul*, o recenzie dedicată *Siljei*... O primă traducere în limba română a romanului va apărea în 1942, la Editura Cugetarea Georgescu-Delafras, sub semnătura lui Petru Manoliu: *Silja sau Tristețea unei vieți neîmplinite*. O a doua traducere – realizată prin intermediul versiunii franceze – i se datorează prozatorului Constantin Țoiu și este publicată în 1967, la Editura pentru Literatură Universală, cu o amplă prefață a lui Alexandru Sever, din care cităm un fragment:

„Pentru Sillanpää, istoria unui om este întotdeauna o istorie care se consumă între naștere și moarte și aceste două momente fundamentale, care circumscriu hotarele unei existențe, rămân întotdeauna în atenția romancierului. Îndeosebi moartea – episod obligatoriu, instalat în existența individului prin experiența speciei, deci previzibil și așteptat – este în filosofia lui Sillanpää episodul care subliniază cu cea mai mare putere condiția omului în univers și de aceea nu lipsește niciodată din operele de seamă ale scriitorului. [...]

Și *Sfânta mizerie*, și *Silja* încep deopotrivă cu câte un scurt capitol care rezumă de fapt destinul personajelor principale. Renunțând la factorul-surpriză ca să stimuleze atenția, Sillanpää operează de fapt o deplasare a interesului de la «ceea ce se întâmplă» la «felul cum se întâmplă». Așadar, Sillanpää refuză de la bun început convenția comună potrivit căreia scriitorul ignoră destinul eroilor săi ca să-l descopere odată cu cititorul. Sillanpää privește lucrurile retrospectiv, căutând sensul unei existențe consumate,

Respect încercând să surprindă destinul la lucru. El are, așadar, în general, dispoziția unui istoric care lucrează cu fapte consumate sau – ca să fim în spiritul lui Sillanpää – dispoziția unui naturalist care în fața fructului încearcă să reconstituie, de la origine, de la sămânță, toate momentele lui constitutive.

Rareori romane care să spună atât de multe în pagini atât de puține. Puterea de concentrare a scriitorului este remarcabilă. Nicăieri aici nu vom afla lungi descrieri: nici oamenii, nici satul, nici natura nu-i cer autorului cuvinte multe. Și, cu toate acestea, oamenii – chiar personajele secundare – au un relief surprinzător, satul e o realitate palpabilă, natura Nordului e prezentă pretutindeni – cu cerul, cu lacurile, cu ghețurile, cu nopțile și cu parfumul primăverilor ei. Pentru că o cunoaștere desăvârșită a oamenilor și a mediului îi îngăduie întotdeauna scriitorului să găsească fără să caute detaliul cel mai caracteristic și cuvântul cel mai potrivit.“

1932 – Sillanpää publică romanul *Miehen tie* (*Drumul omului*), Otava, Helsinki, despre care s-a spus că ar avea afinități cu proza detabuizantă a lui D.H. Lawrence. Ca mai toată proza autorului finlandez, *Drumul omului* are un pregnant substrat autobiografic, devoalând tribulațiile unui bărbat încă tânăr și aflat într-un moment de răscruce al existenței sale. Înainte de a-și găsi propriul drum, eroul romanului experimentează experiența degradării în multe dintre formele acesteia, printre care și patima alcoolului. În traducere germană, din roman sunt eliminate sau modificate secvențele unde beția personajului se evidențiază în tușe prea violente – cenzură motivată, eticist, prin faptul că eroul lui Sillanpää nu putea fi, pentru cetățeanul german, un exemplu de urmat.

1933 – Apare volumul de proză scurtă *Virranpohjalta* (*Din adâncuri*), Otava, Helsinki.

1934 – Sillanpää publică *Ihmiset suviyössä* (*Oameni într-o noapte de vară*), Otava, Helsinki, cel mai complex roman al său, cu o structură polifonică, urmărind – prin alternarea planurilor narative – mai multe destine, fără legătură între ele, surprinse de-a lungul a numai două zile în care unii se nasc, alții se sting, unii gustă euforia unor

Respect și împliniri efemere, în timp ce altora le-a mai rămas doar consolarea unor „veri“ din trecut. Timpul este obsesia principală a personajelor acestei cărți – comparate nu de puține ori, rămâne de văzut cu câtă îndreptățire, cu *Ulise* al lui Joyce și cu *În căutarea timpului pierdut*. În orice caz, influența teoriilor bergsoniene asupra „duratei“ este cât se poate de evidentă.

1936 – Apare *Viidestoista (Al cincisprezecelea)*, Otava, Helsinki, un alt volum de proză scurtă.

– Universitatea din Helsinki îi acordă titlul onorific de doctor.

1937 – Un tânăr critic, T. Vaaskivi, publică o monografie consacrată autorului: *F.E. Sillanpää. Elämä ja teokset (F. E. Sillanpää. Viața și opera)*, Otava, Helsinki.

– Teuvo Tulio ecranizează romanul *Nuorena nukkunut*, cu Regina Linnanheimo în rolul tinerei Silja.

1938 – Sillanpää publică într-un ziar social-democrat o incendiară *Scrisoare de Crăciun către dictatori* (vizați fiind Hitler, Stalin și Mussolini). Versiunea germană e retrasă din circulație. De altfel, într-o scrisoare din aceeași perioadă, scriitorul nota cu ironie: „În momentul de față, sunt deosebit de popular în țările guvernate de dictatori. Distractiv este cum nu și-au dat seama că eu sunt de fapt dintre acei scriitori care ar trebui arși pe rug.“

1939 – În aprilie, moare Sigrid Maria. Șase luni mai târziu, Sillanpää se recăsătorește, însă va fi un mariaj de scurtă durată. Cea de-a doua soție este secretara sa, Anna Armia von Hertzen.

Izbucnește Al Doilea Război Mondial. Adept al moderației, Sillanpää ia distanță față de radicalismele politice – de dreapta și de stânga deopotrivă.

Compune un poem patriotic, *Marssilaulu*, pus pe muzică de un compozitor mediocru, Aimo Mustonen.

Un volum de povestiri tradus în suedeză, *Färden till Kvarnbäcken* (*Călătorie spre Kvarnbäcken*), îl readuce pe scriitorul finlandez în atenția Comitetului Nobel, care îl preferă pe Sillanpää în locul lui Hermann Hesse (dintre ei, doar Hesse a obținut ulterior – în 1946 – aceeași distincție), Paul Valéry, Benedetto Croce, Aldous Huxley și al lui Johan Huizinga – „pentru înțelegerea profundă a țărânimii din patria sa și pentru arta desăvârșită cu care i-a zugrăvit modul de viață și relația cu Natura”. Până în 1939, Sillanpää a mai fost nominalizat de nouă ori, din 1930, în fiecare an: 1930, 1931, 1932, 1933, 1934, 1935, 1936, 1937, 1938. Printre cei 33 de scriitori nominalizați în 1939 s-au numărat încă trei finlandezi, Maila Talvio, Sally Salminen și Jarl Hemmer. În anul respectiv Sillanpää a fost nominalizat de Academia Finlandeză de Științe și de alte personalități ale lumii academice finlandeze: Heinrich W. Donner, Profesor de limba și literatura engleză la Academia din Åbo (Finlanda) și Yrjö Hirn, istoric al culturii și Professor de estetică la Universitatea din Helsinki (sursă: baza de date a Fundației Nobel).

În noiembrie, scriitorul primește din partea Academiei Suedeze o telegramă în care e anunțat că i s-a acordat Premiul Nobel pentru Literatură. „Războiul de iarnă” (1939-1940) nu-l va găsi în Finlanda: Sillanpää pleacă în Suedia, unde rămâne până în 1943 – o vreme, este internat într-un spital.

1940 – Romanul *Nuorena nukkunut* este tradus în limba franceză – *Silja ou une Brève Destinée* – de J.-L. Perret și publicat la Presse Universitaire de France, Paris. Cităm un fragment din recenzia scrisă de Charles Albert în *Études. Revue catholique d'intérêt général* (nr. 12, 5 aprilie 1940):

„Premiul Nobel decernat în 1939 lui Frans Eemil Sillanpää spune suficient despre renumele de care se bucură în patria sa marele scriitor finlandez. Evenimentele dramatice al căror teatru de

Respectiv operațiuni a fost de curând Finlanda și eroismul dovedit de națiunea finlandeză în lupta sa de rezistență în fața invadatorilor fac de două ori bine-venită o traducere menită să ne pună în contact cu un scriitor puțin cunoscut la noi și, totodată, cu un popor mic care tocmai și-a arătat curajul și noblețea sufletească.

Născut în 1888 într-o colibă stingheră, în singurătatea provinciei, Frans Eemil Sillanpää și-a petrecut copilăria și adolescența în sânul liniștitei naturi nordice, a frecventat o școală itinerantă și a trăit în mijlocul unor oameni foarte mărunți. Din amintirea acestor locuri și a acestor oameni se hrănește opera scriitorului, ele îi conferă originalitatea. Sillanpää e preocupat mai ales de oamenii sărmani, de micii fermieri – cum au fost și părinții săi. Le descrie viața nesigură, deseori vrednică de milă, întotdeauna foarte dură, dar care își are totuși micile bucurii și sărbători – sărbătorile pământului. Silja este o fată de o candoare feciorelnică pe care viața de slujnică la o fermă nu o va putea perverti și pe care o vedem murind la fel de discret precum trăise. [...]

Deși nu toate paginile lui Sillanpää sunt la fel de întunecate, din ele se degajă cu pregnanță o filosofie a suferinței căreia religia, redusă la formalismul ritualului, nu i-a putut infuza niciun balsam, spre a-i oferi celui care suferă consolarea unui adevărat sens al suferinței. Să mai adăugăm că asemenea romane realiste, din care răul nu poate lipsi, sunt scrise cu o laudabilă detașare.“

1941 – Publică romanul *Elokuu (August)*, Otava, Helsinki, istoria unui scriitor ratat care își îneacă nefericirea în alcool.

1945 – Apare romanul cvasiautobiografic *Ihmiselon ihanuus ja kurjuus (Splendoarea și mizeria vieții omenеști)*, Otava, Helsinki, expresie a nostalgiei lui Sillanpää față de tinerețea acum îndepărtată.

După război – și după întoarcerea în Finlanda –, scriitorul descoperă fascinația radioului, unde își citește, nu fără a stârni amuzament, textele. Mai mult decât atât, să intre în rolul lui Moș Crăciun și în această postură transmite pe calea undelor, în ajunul Nașterii Domnului, savuroase mesaje pentru copiii finlandezi.

Nu va mai scrie proză de ficțiune; toate cărțile pe care le va publica de aici înainte intră în categoria memorialisticii.

1953 – Apare *Poika eli elämäänsä* (*Băiatul care și-a trăit viața*), Otava, Helsinki, volum bazat în principal pe memoriile sale difuzate la postul de radio finlandez.

1954 – Publică volumul *Kerron ja kuvailen* (*Cuvinte și imagini*), Otava, Helsinki.

1956 – Vede lumina tiparului ultimul volum al autorului, *Päivä korkeimmillaan* (*Soarele la zenit*), Otava, Helsinki, o colecție de eseuri politice și sociale, cuprinzând și însemnări de călătorie.

3 iunie 1964 – Frans Eemil Sillanpää se stinge din viață, la Helsinki.

1988–1991 – Este publicată, în integralitate, opera lui Sillanpää (*Kootut teokset*, Otava Publishing Company Ltd., Helsinki, 8 volume).

Discursul de prezentare rostit de Per Hallström, Secretar Permanent al Academiei Suedeze, la ceremonia de premiere, 14 decembrie 1939

Diploma Premiului Nobel tocmai v-a fost înmănată și ați auzit motivele care au condus Academia Suedeză să acorde această distincție operei dumneavoastră. Aceste motive au fost expuse foarte pe scurt în diplomă și prin aceasta ați fost lipsit de numeroase omagii ce vi s-ar fi cuvenit aduse la ceremonia de înmânare a Premiului Nobel.

Aceste omagii le veți găsi acum în compania noastră, în simplitatea caracteristică a reuniunilor noastre, dar cu aceeași căldură cu care le-ați fi primit în sala de festivități în ziua ceremoniei. Nimeni dintre noi nu cunoaște limba dumneavoastră maternă: finlandeza. Am putut aprecia operele dumneavoastră doar în traduceri, dar nu există niciun dubiu asupra măiestriei dumneavoastră de scriitor. Aceasta este atât de mare, încât apare cu claritate chiar și într-o limbă străină. Simplu, concis, obiectiv, fără nicio afectare, limbajul dumneavoastră curge cu limpezimea unui izvor și reflectă ceea ce ochiul dumneavoastră de artist a observat.

Ați ales temele cu cea mai mare gingășie și, s-ar putea spune, cu un fel de sfială în fața a ceea ce apare de îndată ca frumos. Doriți să creați frumusețea din ceea ce există în natură în fiecare zi și felul în care izbutiți să o faceți atât de des rămâne taina dumneavoastră. Ceea ce vede cineva în opera dumneavoastră nu poate fi văzut la masa de lucru

Respectiv, a unui scriitor, ci pe șevaletul unui acuarelist și, privind peste umărul dumneavoastră, acel cineva o să-și obișnuiască privirea ca să vadă lucrurile în alt fel. Uneori, când pictați peisaje și nori în soarele verii, uitați de teama de a înfrumuseța prea tare lucrurile și atunci utilizați arta muzicală cu o mână de maestru. Această caracteristică, înclinația dumneavoastră pentru ceea ce este simplu și tipic, se întâlnește, de asemenea, în descrierea omului. Această descriere își găsește satisfacții în redarea vieții de fiecare zi a țăranilor, puternic legați de pământul de la care își trag puterea. Când este vorba de acțiune, arătați o măiestrie asemănătoare, iar efectul este produs cu mijloace simple.

În ceea ce privește cea mai omagiată operă a dumneavoastră, ați spus câteva cuvinte pe care nimeni altul nu le-ar fi putut găsi: „Tot ce vine în atingere cu Silja este în general de o magnifică neînsemnătate.“ Niciun artist nu poate merge mai departe în dorința de a rămâne pe deplin încrezător în realitatea lucrurilor. Astfel, dumneavoastră v-ați reprezentat propriul popor fără nici cea mai mică împodobire a realității.

În această clipă, chiar și numele țării dumneavoastră este respectat pretutindeni. Așa simplu cum l-ați văzut, poporul dumneavoastră a găsit el însuși resurse de putere, eroic și măreț în curajul său, încrezător în datoria sa dusă până la capăt, până la moartea pe care o înfruntă fără să tremure. În mulțumirile noastre pentru ceea ce ne-ați oferit, gândurile noastre merg mai departe, ele merg cu toată admirația noastră și cu toată emoția către poporul dumneavoastră, către națiunea dumneavoastră.

Din *Nobel Lectures, Literature 1901-1967*, Editor Horst Frenz, Elsevier Publishing Company, Amsterdam, 1969

Copyright © The Nobel Foundation 1939

Prezentare a operei lui Frans Eemil Sillanpää de către Per Hallström, Secretar Permanent al Academiei Suedeze

Frans Eemil Sillanpää își alege temele romanelor și nuvelor sale, care sunt aproape exclusiv despre ținutul său natal (o regiune mică locuită de țărani finlandezi), din măruntele și neînsemnatele împrejurări în mijlocul cărora a crescut. De la primele începuturi ale operei sale a căutat să reprezinte realitatea faptelor pe care le vedea în jurul său, în modul cel mai adevărat și mai complet, în detaliile cele mai minuțioase, fără a evita banalul sau chiar urâtul care ar fi putut să-i rănească privirea. Opera sa constă într-o descriere naturalistă cu o mare deschidere către interpretări psihanalitice asupra faptelor, trăirilor și personajelor. El a satisfăcut cerințele estetice prin calitățile sale stilistice unice. Stilul său este unul artistic, concis și simplu, limpede și lucid, personal și de o înaltă expresivitate. Chiar și în traducere oricine poate observa măiestria pe care i-au recunoscut-o compatrioții, măiestria limbajului cu un fond livresc mai degrabă redus. Calitățile sale stilistice sunt cele mai fermecătoare în descrierile naturii, pentru că aici bucuria artistului își găsește domeniul cel mai vast. În ceea ce privește destinele umane descrise, nu este prea mult loc pentru bucurie. Cel mai adesea ele sunt pictate în culori întunecate, dar forța lui artistică nu lipsește nicicând.

Romanul care i-a adus o creștere a reputației a fost probabil turul său de forță ca abil și amar pictor al vieții. El

Respectă datează din dezastruosul an 1918 și a fost scris sub presiunea evenimentelor la care autorul a fost martor al războiului civil dintre naționaliști și comuniști. Sillanpää i-a lăsat pe alții să descrie aspectele eroice ale războiului civil, eliberarea de sub dominația rusească, pentru că el nu a crezut în atitudinile mărețe. Dedicându-se frământărilor sociale, el a căutat să explice pe cont propriu motivele și împrejurările care au dus la catastrofă. A trăit multă vreme prin aceste idei și nu le-a părăsit niciodată, indiferent spre ce l-au condus.

Și-a numit cartea *Hurskas kurjuus* (1919) (*Sfânta mizerie*) în amintirea condițiilor extrem de paupere în care trăia o mare parte a poporului finlandez, parte în care și el a crescut și de care s-a simțit strâns legat. Acești țărani cultivau terenuri neîndestulătoare aparținând unor proprietari de pământ cărora le erau pe jumătate iobagi, fără a avea niciun contract care să le dea drepturi. Soarta lor depindea în totalitate de bunul plac al acestor mici tirani. A numit această moștenire umilă pentru că era acceptată cu resemnare placidă colorată religios, ca un destin de neocolit. [...]

Poeticitatea devine cu adevărat marcantă într-un roman de mai târziu, tratând un destin feminin de același tip cu cel al personajului central din *Sfânta mizerie*, și anume *Nuorena nukkunut* (1931), *Silja sau O soartă zbuciumată*, opera lui Sillanpää care a fost cel mai mult admirată. Silja provine dintr-o familie condamnată inevitabil la ruină, dar crește într-o sărăcie mai puțin lucie și fără a cunoaște urâtenia vieții. Nu a fost deformată de soarta nefericită din copilărie, și-a păstrat personalitatea pătrunsă de puritate și delicatețe instinctive. Copila s-a deschis ca o floare în măreția miezului de vară, cu întreaga frumusețe și frăgezime a anotimpului, în lumină nesfârșită, la malul lacurilor limpezi și albastre. A apărut ca un simbol al acelei scurte și încântătoare veri fără a părea neobișnuită pentru lumea de țărani săraci în care muncea să-și câștige pâinea.

Respect p Povestea Siljei este destul de simplă, dar foarte semnificativă. După ruinarea familiei sale, ea devine slujnică, dar nimic din brutalitatea și urâciunea din noul său mediu nu poate să întineze simțirile sale. Trece prin tot ce e mai rău fără a se lăsa atinsă de răutate.

Ea poate chiar să trăiască propria poveste de dragoste, dar aceasta este la fel de scurtă și evanescentă ca un fluture. Studentul care devenise nedemnul său iubit a părăsit-o aproape imediat, dar ea a păstrat cele mai încântătoare amintiri în urma acestei iubiri și și-a îndurat singurătatea fără a se plânge cât de puțin.

În războiul din anul 1918, Silja și-a dovedit hotărârea și curajul în împrejurări periculoase. A făcut o faptă bună, dar a trecut-o sub tăcere, discretă și tăcută cum a fost totdeauna. Când tuberculoza congenitală a început să-și facă simțite efectele, nu a resimțit teamă. Recunoscătoare pentru ora de neuitat pe care i-a dăruit-o viața, a așteptat sfârșitul cu o dulce și tăcută demnitate. Pentru a nu-i molipsi și pe alții de boala ei, și-a luat puținele lucruri și și-a găsit refugiul într-o spălătorie de pe pământul stăpânilor ei. Mai departe nu a mai avut nicio altă grijă.

Acolo a fost mai singură ca oricând, fără a spera nimic, cu excepția sfârșitului despre care știa că este aproape, dar s-a simțit fericită și liberă. S-a pregătit pentru marea aventură visând la tot ce a găsit frumos, totul atât de simplu în sine, dar înfrumusețat de lumina dragostei pe care a trăit-o cu adevărat. Adesea a plutit în visele sale în fericirea eternă de dincolo.

În acest episod, amarul realist a găsit bucurie în găsirea frumuseții naturii umane și, eliberat de toate doctrinele psihanalitice, a rămas cu simplitate poet și a fost capabil să creeze poezie curată cu o jerbă de măreție.

Dincolo de acestea, numai în descrierea peisajelor rurale a mai înflorit atât de bogat măreția artei lui Sillanpää și numai atunci când a ales temele cele mai simple cu puțință,

Respectiv, evitând tot ce poate încânta ochiul din prima clipă, fără a se lăsa sedus el însuși de culorile frumuseții convenționale. Cu delicatețea unui pictor, el a dorit pur și simplu să redea frumusețea a ceea ce un privitor obișnuit trece cu vederea.

În ultimul său roman important *Ihmiset suviyössä* (1934) (*Oameni într-o noapte de vară*), autorul lasă toate restricțiile să cadă și îngăduie naturii țării sale de baștină să pătrundă oriunde în opera sa. Sunt peisaje ample cu verdeață proaspătă, cu lacuri sclipind azurii și, mai presus de toate, farmecul luminii zilelor și al nopților surprinse în cele mai pregnante momente ale lor. Spațiul capătă perspectivă și se lărgște în tablourile sale.

Din *Nobel Lectures, Literature 1901-1967*, Editor Horst Frenz, Elsevier Publishing Company, Amsterdam, 1969

Copyright © The Nobel Foundation 1939

Traducerea discursului și a prezentării – Horia Gârbea